

TerreMagazine

terre des hommes sept. 2002 jaargang 3

Drugssoldaten in Brazilië

Fotoreportage Oeganda

Tien vragen aan Wouter van Oosterhout

Cartotheek 2002

COLOFON

Terre Magazine is een uitgave van Stichting Terre des Hommes Nederland.

Redactie

Mireille Bijnsdorp
Jennifer de Boer
Tanja Brok
Cherryll Prins
Simone Scholtz
Marieke Swart
(eindredactie)
Mirjam Tromp

Aan dit nummer werkten mee:

Rob Burkhard
Wouter van Oosterhout

Fotografie

Rob Burkhard
Hans van den Heuvel
Sven Torfinn

Illustraties

Auke Herrema

Vormgeving

Michaël Media Design
Michaël van Beek

Grafische Productie

Drukkerij Hoogcarspel Beemster bv,
Middenbeemster

Oplage

70.000 exemplaren

De redactie van Terre Magazine werkt op grondslag van een redactiestatuut. Meningingen in het blad vertegenwoordigen niet noodzakelijkerwijs het standpunt van Terre des Hommes.

Het volgende nummer van Terre Magazine verschijnt in december 2002.

Terre Magazine wordt verpakt in volledig afbreikbaar folie.

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden stukken te selecteren en in te korten.

Terre des Hommes beschikt over het CBF-keurmerk voor verantwoorde fondsenwerving.

Coverfotografie

Rob Burkhard (Brazilië)

Laat ze weer kind zijn

Kinderen in sloppenwijken hebben het zwaar te verduren. Voor de kinderen die opgroeien in de sloppenwijken van Jakarta is er gelukkig de - door Terre des Hommes gesteunde - organisatie AULIA. De medewerkers van deze organisatie geven de kinderen formeel en informeel onderwijs. Zo kunnen ook deze kinderen zich voorbereiden op een betere toekomst. En, minstens even belangrijk, kunnen ze weer even kind zijn.

Lees ook het artikel op pagina 4 over kinderen in de sloppenwijken van Brazilië

Lezersservice

Adreswijziging

Wanneer u van adres verandert, kunt u dat aangeven in het PTT-verhuisbericht of doorgeven aan de donateursadministratie van Terre des Hommes. Ook met vragen over uw betalingen en wijzigingen in uw machtiging of donateurschap kunt u de donateursadministratie bellen.

Donateursprogramma's

Terre des Hommes heeft vier verschillende donateursprogramma's. Laat ze Leren, Laat ze Spelen en Laat ze Leven richten zich respectievelijk op onderwijs, sport en gezondheidszorg. U bent voor € 5,- per maand donateur van het programma naar uw keuze. U ontvangt daarvoor, naast een welkomstgeschenk, viermaal per jaar Terre Magazine. Wilt u een specifiek project steunen, dan kunt u meedoen aan 'Adopteer hun Toekomst'. De kosten daarvoor zijn € 17,- per maand. U ontvangt, naast een welkomstgeschenk, viermaal per jaar Terre Magazine én eenmaal per jaar een aparte nieuwsbrief over uw eigen project. Als je jonger bent dan 21 jaar kun je voor € 5,- per jaar meedoen aan het programma Five for Future. Je ontvangt daarvoor een welkomstgeschenk en tweemaal per jaar de jongerenkrant Terre. Wilt u zich opgeven voor deelname aan een van onze programma's? Bel dan met de donateursadministratie van Terre des Hommes. U kunt ook gebruikmaken van de antwoordkaart in dit blad.

Giften

Wilt u een (extra) gift doen? U kunt uw gift overmaken op gironummer 25 25 25. Bedraagt uw gift meer dan € 15,-, dan ontvangt u tevens vier keer het donateursblad Terre Magazine.

Schenkingsakte

Wanneer u uw gift bij de notaris laat vastleggen, kunt u deze volledig aftrekken van uw inkomstenbelasting. Terre des Hommes kan u begeleiden bij het laten opmaken van de schenkingsakte. Meer informatie over schenkingen en nalatenschappen vindt u in onze brochure 'Wat uw schenking of legaat betekent voor Terre des Hommes'. U kunt deze opvragen bij de donateursadministratie van Terre des Hommes.

Terre des Hommes Donateursadministratie

Antwoordnummer 61255
2506 WB Den Haag
Telefoon (070) 310 5000

Terre des Hommes

Zoutmanstraat 42 - 44
2518 GS Den Haag
telefoon: (070) 310 5000
fax: (070) 310 5001
internet: www.terredeshommes.nl
e-mail: info@tdh.nl

DRUGSSOLDATEN IN BRAZILIË

4

In de sloppenwijken van de grote Braziliaanse steden leven veel kinderen als drugs soldaat. Het is gevaarlijk werk en veel soldaten worden niet ouder dan twintig jaar. Journalist Rob Burkhard bezocht een van de grootste sloppenwijken van Rio de Janeiro en tekende hun verhaal op.

TIEN VRAGEN AAN WOUTER VAN OOSTERHOUT

10

Wouter van Oosterhout, landenvertegenwoordiger van Terre des Hommes in Brazilië, is druk bezig met de voorbereidingen voor een hospitaalboot die de Amazone zal bevaren. In juli ging hij op werkbezoek naar Bangladesh, naar de hospitaalboot Shapla, die daar al bijna twee jaar vaart. Beide projecten vertonen opvallend veel overeenkomsten, ontdekte hij.

FOTOREPORTAGE OEGANDA

12

In Oeganda is al jaren een burgeroorlog aan de gang. Vooral kinderen worden hiervan het slachtoffer. Zij worden bijvoorbeeld ontvoerd door de rebellen om mee te vechten. Terre des Hommes helpt de kinderen en hun ouders met opvang, steun en medische zorg.

Opinie	8
Post Colombo	14
Kinderrechten	15
Kort nieuws	16
Cartotheek 2002	18
Project in Beeld	19

Allereerst wil ik mij graag aan u voorstellen. Mijn naam is Jacqueline Welbers en ik ben sinds april 2002 verantwoordelijk voor de afdeling Marketingcommunicatie bij Terre des Hommes. Jarenlang ben ik werkzaam geweest in het bedrijfsleven en nu heb ik de stap gemaakt om mijn energie in te zetten voor Terre des Hommes.

Waarom koos ik voor Terre des Hommes? De visie van Terre des Hommes is 'alle kinderen een menswaardig bestaan' en is gebaseerd op het gedachtegoed van Antoine de Saint-Exupéry. Misschien kent u hem wel van zijn boek 'Le Petit Prince', dat vroeger op bijna alle boekenlijsten stond. In zijn boek 'Terre des Hommes' (Aarde der mensen) beschrijft hij hoe hij denkt over onder andere menselijke waardigheid, verantwoordelijkheid en solidariteit. Het boek gaat ook over het hebben van een taak die verder reikt dan het individuele belang. Er is maar één wereld, en geen tweede of derde, zo vindt hij. En voor die wereld zijn wij samen verantwoordelijk. Voor mij was dit de reden om te kiezen voor Terre des Hommes.

Ook u heeft gekozen voor Terre des Hommes en daar zijn wij natuurlijk erg blij om. Wij vinden het dan ook belangrijk dat u betrokken blijft bij Terre des Hommes. Daarom willen wij graag uw mening horen. Zo kunt u op onze website www.terredeshommes.nl bijvoorbeeld reageren op een stelling. De uitslag van deze 'poll' publiceren wij in dit magazine. Daarnaast treft u in deze Terre Magazine een antwoordkaart aan met vragen over dit blad. We willen u vragen om de kaart in te vullen en naar ons terug te sturen, zodat we het magazine in de toekomst beter kunnen afstemmen op uw wensen.

In de vijf maanden dat ik nu voor Terre des Hommes werk, is er voor mij een hele nieuwe wereld opengedaan. Wist u bijvoorbeeld dat elk jaar op 20 november de Dag van de Rechten van het Kind plaatsvindt? Ik wist dat tot voor kort niet, maar ben er wel erg blij mee. Op pagina 15 leest u meer over het ontstaan van deze dag.

Jacqueline Welbers,
Hoofd Marketingcommunicatie

Een jonge drugssoldaat maakt het herkenningsteken van het Comando Vermelho, het grootste drugskartel van de stad.

DRUGSSOLDAAT... OF OVERLEVEN OP STRAAT

Kinderen uit de sloppenwijken van Rio de Janeiro

Het is vrijdagavond in Vigário Geral, een van de meer dan zeshonderd favela's (sloppenwijken) in Rio de Janeiro. Voor mij staat een jongen, ik schat zeventien jaar. In zijn armen houdt hij liefdevol zijn kindje vast. Over zijn rug hangt een machinegeweer. Hij is soldaat. Drugssoldaat. In dienst van het Comando Vermelho (Rode Commando), het grootste drugskartel van Rio de Janeiro.

Tekst en foto's: Rob Burkhard

Op vrijdagavond is er altijd veel te doen in de favela. Her en der staan groepjes mensen gezellig te kletsen. Gewone mensen die een gewoon leven willen leiden. Kinderen rennen heen en weer. Jongeren hangen voor een ruimte met speelautomaten. Sommigen zijn bewapend met stenguns of automatische pistolen. Ahteloos hangt het geladen metaal om hun schouders of onder hun arm. We love to be loved, lees ik op een t-shirt.

Drugssoldaat is een beroep in de favela. Belangrijkste taak is het beschermen van drugsleiders en cocaïnevoorraden tegen invallen door politie of leger of tegen aanvallen van andere drugskartels. Het is gevaarlijk werk en veel soldaten worden niet ouder dan twintig jaar. Maar het verdient goed en een drugssoldaat staat er niet langer alleen voor. Vooral voor kinderen uit ontwrichte gezinnen lijkt het vaak de enige uitweg.

PARALLELE STAAT

Vrijwel alle sloppenwijken in Rio de Janeiro vallen onder het gezag van een drugskartel. Het Comando Vermelho is het grootste kartel, maar het Terceiro Comando (het Derde Commando) is een geduchte concurrent. In de aangrenzende wijk Parada de Lucas bijvoorbeeld, zijn zij heer en meester. Tussen de wijken ligt een strook niemandsland. A faixa de Gaza, de zogenoemde

Gazastrook. Regelmatig wordt er over en weer geschoten. Als ergens een commandant wegvalt of gevangen wordt genomen, ontstaan er gevechten tussen de kartels om de vrijgekomen plaats in te nemen. Op deze manier verdelen de drugskartels de macht en creëren zij wat men in Brazilië de parallele staat noemt. Een staat die volledig buiten de normale rechtsorde valt. Een staat waar de gemiddelde Braziliaan liever niets van weet.

Vigário Geral, een van de ruim 600 sloppenwijken in Rio de Janeiro. Schietpartijen zijn hier aan de orde van de dag.

TERRE DES HOMMES IN BRAZILIË

Een onderwijsstelsel dat tekortschiet en een arbeidsmarkt met weinig openingen voor jongeren. Veel adolescenten in Brazilië hebben het gevoel dat zij een uitzichtloos bestaan leiden. Dat accepteren ze niet zomaar, en velen komen in de kleine criminaliteit terecht. Overvallen, drugshandel en prostitutie zijn bekende voorbeelden.

Terre des Hommes Nederland biedt in Recife, een stad in het noordoosten van Brazilië, 64 jonge wetsovertreders - jongens én meisjes - nieuwe kansen. In samenwerking met de lokale organisatie Retome Sua Vida ('neem je leven weer in eigen hand'), kunnen de jongeren binnen een tijdsbestek van twee jaar vier korte beroepsopleidingen volgen. Jongens worden opgeleid tot elektriciens, metselaar of loodgieter, waarmee ze in de bouw terecht kunnen. Meisjes krijgen een training in huishoudelijke vaardigheden. Zij kunnen dan aan de slag in de toeristische sector.

Normaalgezien zou ik geen toegang hebben gehad tot deze sloppenwijk. Buitenstaanders zijn vogelvrij. Als je iets overkomt, verdwijnt je gewoon. Daarom verkeer ik in het gezelschap van Nanko van Buuren, een Nederlander die sinds veertien jaar in de sloppenwijken werkt. Samen met zijn organisatie Ibiss probeert hij alternatieven te creëren voor jongeren die anders klakkeloos de drugshandel instappen. Door zijn vertrouwenspositie in de sloppenwijken zijn hij en zijn medewerkers in staat geweest om verschillende onderzoeken uit te voeren. Uit het laatste onderzoek van begin dit jaar blijkt dat in Rio de Janeiro ruim vijfenhalf duizend jongeren onder de achttien jaar door het leven gaan als gewapend drugssoldaat. Dit is bijna de helft van het totale aantal drugssoldaten.

SNEL CARRIÈRE MAKEN

Het wordt al later in de wijk en de stemming begint wat te veranderen. Gewapende jongens van vijftien of zestien jaar lopen heen en weer. Een beschadigde auto vol met tieners komt aanrijden en komt voor mij tot stilstand. Naast mij staat een man. Met de loop van zijn machinegeweer krast hij de letters C en V in het portier: Comando Vermelho.

Ik word voorgesteld aan de drugsbaas van de wijk. De man ziet er uit als een twintiger, maar ik hoor later dat hij zeventien jaar is. Is dit nog een kind? Als je leven kort is, moet je snel carrière maken, en in deze kringen doe je dat door

In Rio de Janeiro gaan ruim vijfenhalf duizend jongeren onder de achttien jaar door het leven als gewapend drugssoldaat

zoveel mogelijk andere levens te beëindigen. Met zijn instemming is het de bedoeling dat ik een van de jongere soldaatjes te spreken krijg. Maar als we later op de avond het kleine mannetje eindelijk zien, is hij druk bezig. "Ik moet wat limoenen afleveren", verontschuldigt hij zich. Hij schenkt ons een grijns en loopt verder met zijn plastic zak vol cocaïne.

De tienjarige Anderson zou graag een houten schoenpoetskistje hebben: "Dan zou ik wat geld kunnen verdienen."

De straatkinderen van Rio; allemaal hebben ze hun eigen verhaal en hun eigen manier van overleven.

De drugshandel in Brazilië zit complex in elkaar. Het aanbod van cocaïne komt uit Colombia en Bolivia, de grootste vraag komt uit Europa en Amerika. En zolang dit economische mechanisme in werking blijft en er geen alternatieven zijn, blijft ook de aantrekkingskracht van de handel op jongeren groot. Er zijn jongeren die andere wegen vinden en op zoek gaan naar een gewone baan of muziekprojecten opzetten. Maar voor kinderen die hun thuissituatie moeten ontvluchten, omdat bijvoorbeeld de ouders overleden zijn, of aan de drank of drugs geraakt zijn, is dit vaak te hoog gegrepen. Als zij niet in de drugshandel willen stappen is hún alternatief om op straat te overleven. In de rijkere wijken van de stad proberen zij stadsbewoners en toeristen wat geld te ontfutselen. Om eten te kopen. Of lijm. Lijm en oplosmiddelen zijn goedkoop en het opsnuiven ervan doet de kinderen voor even de honger en angst vergeten, ook al is het funest voor de hersenen.

DROMEN OP STRAAT

Het zijn deze straatkinderen die het stadsbeeld van Rio bepalen. Tegen de zin in van winkeliers en bewoners. Ze worden verjaagd, en in het ergste geval worden doodseskaders ingeschakeld om de kinderen op te ruimen. Blijkbaar is dit makkelijker dan iets voor de kinderen te doen. Het opvangcentrum van São Martinho in Lapa, het

oude centrum van Rio, is een van de weinige plaatsen waar nog wat voor de straatkinderen wordt gedaan. Hier verzamelen zich vijf dagen per week straatkinderen tussen de 6 en 18 jaar. Allemaal hebben ze hun eigen verhaal en hun eigen manier van overleven. Maar één ding hebben ze gemeen. Ze zijn gevlucht voor iets wat blijkbaar nog erger was dan het harde leven op straat.

Het zijn ruige kinderen en het duurt lang voordat ze iemand in vertrouwen nemen. Maar als ik de tijd neem, merk ik dat ze beginnen te praten en zo kom ik iets te weten over hun leven en hun dromen. "Ik zou zo graag een houten schoenpoetskistje willen hebben", zegt de tienjarige Anderson. "Dan zou ik wat geld kunnen verdienen." Luiz Carlos, veertien jaar, vraagt me of er in Nederland ook straatkinderen zijn. "Als dat zo is, dan wil ik daar wel naar toe. Ik lift wel", zegt hij. Een prachtige lach trekt over zijn gezicht.

Veel kinderen hebben een goed leven in Rio. Maar te veel kinderen moeten als drugssoldaat door het leven of moeten zwervend op straat zien te overleven. Ook in andere grote steden in Brazilië speelt deze problematiek. Het zijn deze dingen waardoor Brazilië tot ontwikkelingsland moet worden gerekend. Nog steeds. ■

TERRE DES HOMMES IN BRAZILIË

Helaas is het niet zo dat de jongeren nu gemakkelijk een vaste baan vinden. Dat duurt een tijd, en vooralsnog komen de meesten terecht in de informele sector. Maar de jongeren krijgen meer zelfwaardering, doordat zij de cursus succesvol doorlopen. Zij hebben het gevoel hebben dat ze iets te bieden hebben op de arbeidsmarkt. En dat maakt hen weerbaar tegen de verleidingen van het criminele circuit.

Terre des Hommes Nederland draagt € 64.000,- bij aan de beroepsopleidingen van Retome Sua Vida.

